

Klima- og miljødepartementet

31. oktober 2025

Høringsuttalelse – Forslag til tiltaksplaner etter kvalitetsnormen for Hardangervidda og Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Den Norske Turistforening (DNT) ble etablert i 1868 og er Norges største friluftslivsorganisasjon med over 340.000 medlemmer. Organisasjonen består av 56 medlemsforeninger med tilknyttede lokallag som har ansvar for rundt 600 hytter, 22.000 km med T-merkede stier og 5000 km kvista løyper. DNT arbeider for å fremme et enkelt, aktivt, allsidig og naturvennlig friluftsliv, for sikring av allemannsretten og friluftslivets natur- og kulturgrunnlag. Med nesten en million årlige dugnadstimer drifter og vedlikeholder DNTs foreninger og frivillige en unik infrastruktur for friluftsliv som er tilgjengelig for hele befolkningen. Gjennom vårt hytte- og rutenett tilrettelegger vi for både organisert og egenorganisert friluftsliv, og gjennom våre aktiviteter gjør vi det mulig for deltakere fra alle samfunnslag å ha friluftsliv som en del av hverdag og ferie.

Dette høringsinnspillet omtaler forslag til generelle tiltak som berører flere medlemsforeninger. Det vises til DNT sentralt sin tidligere [høringsuttalelse av 4. juni](#) som omtaler generelle innspill og kommentarer til tematiske tiltakspakker og som også gjelder for Hardangervidda og Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder. Spesifikke geografiske tiltak knyttet til det enkelte villreinområde omtales i innspill fra berørte medlemsforeninger.

Generelle innspill

DNT vil ta ansvar

DNTs hytter, stier og ruter gir folk over hele landet mulighet til å oppleve enkelt friluftsliv langs kysten, i skogen og på fjellet. Vårt mål er å legge til rette for et enkelt og naturvennlig friluftsliv, med lite fotavtrykk og lav terskel for deltakelse. Derfor jobber vi for at mer av friluftslivet kan skje utenfor villreinens leveområder, og for et mer villreinvennlig friluftsliv i fjellet.

DNT deler bekymringen for villreinen og vil bidra til å forbedre tilstanden i villreinområdene. Vi har allerede iverksatt mange tiltak, som å holde hyttene våre stengt i sårbare perioder, flytte stier og hytter og informere om hensynsfull ferdsel. I arbeidet med tiltaksplaner ønsker vi å gjennomføre en rekke ytterligere tiltak.

Rammeverk og samordning

Departementets skriver at «*det er viktig at det sikres god samordning med tiltaksplanene i de enkelte villreinområdene i det videre arbeidet med kommende planer og strategier, og at tiltaksplanene som et utgangspunkt skal legges til grunn som et rammeverk for kommende planer*» (vår understreking). Flere pågående planprosesser gjør arbeidet med tiltak svært krevende, spesielt på Hardangervidda. DNT mener føringen fra departementet er svært viktig og at det må følges opp på regionalt og lokalt nivå for å sikre forutsigbarhet og samordning i det videre arbeidet. Dette er også viktig for å unngå endringer av vesentlige premisser og tiltak som det er enighet om i tiltaksplanene. Sett fra vår side vil det være svært vanskelig å planlegge og gjennomføre tiltak som påvirker drift uten stor grad av forutsigbarhet. Vi forventer derfor at tiltaksplanene vil danne rammen for oppfølging fra forvaltningen på alle nivå og at det som vedtas i tiltaksplanene, opprettholdes over en viss tid slik at gjennomføring er mulig.

Helhetlige løsninger og handlingsrom for mer villreinvennlig ferdsel

Departementet presiserer i tiltaksplanene et mål om å finne helhetlige løsninger for rutenettet som frigjør arealer for villreinen, men samtidig opprettholder et sammenhengende rutenett i mindre sårbare områder. Vi mener dette er viktig og håper mange tiltak kan utformes slik at friluftsliv, trygge ruter og allmennhetens tilgang til fjellet ivaretas.

Vi har stor tro på og god erfaring med å kanalisere ferdselen gjennom kunnskapsbasert tilrettelegging, regulering av åpningstider og aktivt informasjonsarbeid. Hytte-til-hytte tradisjonen er en viktig del av DNTs tilbud, men vi erkjenner at det er behov for tilpasninger/omlegginger i rutenettet noen steder. Dette kan også kombineres og balanseres med utvikling av dagsturtilbud ut fra hytter i mindre sårbare områder (basehytter) som et ledd i å utvikle et mer villreinvennlig friluftsliv. Mange av tiltakene kan med andre ord gjennomføres med kompenserende tiltak som ivaretar friluftsliv på andre steder eller på andre måter, slik at summen av tiltak blir positiv for villreinen samtidig som ulempene for friluftslivet dempes. Dette forutsetter imidlertid et reelt handlingsrom for å dreie driften av enkelte turishytter i retning av basehytter og for å legge til rette for nye ruter i mindre sårbare områder. Vi oppfordrer til at både nasjonale og lokale myndigheter bidrar til dette gjennom nødvendige tillatelser og avklaringer i kommunale planer.

Treffsikre tiltak

Flere av tiltakene i tiltaksplanene synes å være basert på en grunnleggende holdning om at all ferdsel i villreinområder er negativt og må begrenses. Dette er ikke i samsvar med stortingsmeldingens føringer om “mer villreinvennlig ferdsel” og tilnærmingen med fokusområder (særlig sårbare områder hvor det er konflikter med menneskelig påvirkning) i faggrunnlagene. Begrensninger i ferdsel har konsekvenser for både friluftsliv, samfunn og økonomi som må veies opp mot effektene det vil ha for villreinen. Vi aksepterer begrensninger i friluftslivet og i vårt tilbud, men slike tiltak må være treffsikre, basert på best mulig kunnskap og besluttet etter en nøye avveining. Generelt mener vi at det bør prioriteres tiltak som målrettet bedrer forholdene som er pekt på i fokusområdene og hvor tilstanden er dårlig.

Alle må bidra

Vi vil understreke viktigheten av at alle aktører må bidra slik at det i sum blir kraftfulle tiltak med positiv effekt. Fra vår side er dette også viktig for å få forståelse og legitimitet

blant medlemmer og andre friluftsutøvere for at det i noen områder er behov for å begrense mulighetene for friluftsliv.

Tematiske tiltakspakker

En mer helhetlig og restriktiv arealplanlegging og arealforvaltning

Departementets overordnede vurdering er at tiltaksplanene vil ha *«liten mulighet til å stoppe den negative utviklingen for villreinen i Hardangervidda og Setesdal Ryfylke/Setesdal Austhei villreinområder innen 2030»*. Videre skriver departementet at den største trusselen mot villrein i dag er nedbygging av dens leveområder. For å bedre villreinens levekår er det avgjørende å stoppe videre nedbygging. DNT mener ambisjonsnivået for arealforvaltningen i og rundt villreinområdene må være langt høyere.

Det vurderes ikke som aktuelt å innføre nye statlige forbud eller restriksjoner for den kommunale arealforvaltningen i forbindelse med tiltaksplanene. Det er en stor kostnad å verne om det lokale selvstyret i arealforvaltningen når utviklingen går i feil retning. Jo lenger tid det tar før tap av leveområder stanser, desto større grep vil det kreve å kompensere på andre måter. For svake virkemidler i arealforvaltningen bidrar derfor til en utvikling hvor allmennhetens tilgang på sikt ofres, til fordel for videre nedbygging av villreinens leveområder til private formål, infrastruktur og næringsutvikling.

DNT mener det ikke er tilrådelig å basere fremtidig arealforvaltning kun på frivillighet og vage nasjonale føringer. Mange av statsforvalternes forslag til tiltak (bla. midlertidig byggeforbud, statlige planbestemmelser, regionale bestemmelser for videre hyttebygging) er tatt ut og erstattet med svakere virkemidler og frivillige tiltak. Generelt mener vi statsforvalterens forslag til tiltak for en bedre arealforvaltning bør vurderes på nytt, i lys av sannsynligheten for måloppnåelse.

Vi viser også til et nytt grep i tiltaksplanen for Rondane villreinområde, tiltak 10 - pause i hyttebygging frem til planvask er gjennomført. Kommunene oppfordres til å sette videre utbygging av fritidsboliger i randsonen til villreinområdet på pause frem til planvask er gjennomført og ved behov vurdere å innføre midlertidig bygge- og deleforbud etter plan- og bygningsloven. DNT mener dette er et viktig tiltak som bør gjennomføres også for Hardangervidda og Setesdal Ryfylke/Setesdal Austhei villreinområder.

For konkrete tiltak vises det til tidligere høringssvar av 4. juni.

Redusere negativ påvirkning fra motorferdsel og annen ferdsel

Omfanget av motorferdsel på Hardangervidda er betydelig og behovet for samordning av praksis og oversikt over samlet belastning er spesielt stort. For tiltak 12-14 (H.vidda)/13-15 (Setesdal m.m.) viser vi til tidligere høringsinnspill hvor vi støtter forslag om å redusere omfanget av motorferdsel, øke kunnskapen, sikre bedre samordning, samt et digitalt saksbehandlings- og rapporteringssystem.

Tiltak 12 (H.vidda), 13 (Setesdal m.m) Reduksjon og tilpasning av motorferdsel i utmark

Her vil vi påpeke at når DNTs hytte- og rutenett og åpningstider er avklart gjennom tiltaksplanene, må det kunne gis nødvendige tillatelser til å sikre drift innenfor disse rammene, jf. departementets føring om at tiltaksplanene som et utgangspunkt skal legges til

grunn som rammeverk. Vi vil søke samarbeid med andre aktører for å effektivisere og samordne vår egen transport der hvor dette er aktuelt.

Departementet foreslår for Hardangervidda at motorisert ferdsel i utmark på snødekt mark skal opphøre senest 10. april eller første virkedag etter påske. Vi viser i den forbindelse til tiltak 32 vedrørende åpningstider. Vi vil også påpeke at prosessen med å stenge hyttene etter påske ikke kan gjøres på en dag. Dette må tilpasses åpningstider og det faktum at det er en god del jobb etter at gjestene har reist.

Videre mener vi det må være anledning til å tillate motorferdsel etter fastsatt dato hvis været har hindret planlagte oppgaver som ikke bør utsettes. Det kan heller ikke kombineres med å ta inn kvist i løypene når påsken er sen. Da må det kunne være åpning for noen dagers frist, samt at det enten må kunne gis tillatelse senere eller så må kvisten bli stående. Videre vil vi påpeke at det også må være anledning til å rykke ut til hyttene ved spesielle hendelser/i forbindelse med beredskap.

Tiltak 16 (H.vidda) Revisjon av verneforskrifter slik at adgang til motorferdsel strammes inn
DNT støtter tiltaket, men påpeker at det må kunne gis nødvendige tillatelser til å sikre drift innenfor de rammene som avklares i tiltaksplanen, samt mulighet til å rykke ut ved spesielle hendelser/beredskap som påpekt over.

Tiltak 17: Utfasing av sanntidstilgang til GPS-posisjoner til annet enn forskningsformål
DNT har ikke spesifikke kommentarer til forslaget, men vil påpeke at videre GPS-merking er viktig for å sikre kunnskap og god evaluering av tiltakene.

Tiltak 18: Regulering av ferdsel utenfor verneområder
Viser til høringsuttalelse av 4. juni.

Tiltak 19: Regelverksendringer innenfor for verneområder
Det vises blant annet til behovet for å regulere organisert ferdsel. Her er det til dels ulik forvaltningspraksis mellom områder og vi etterspør derfor retningslinjer som kan avklare overordnede rammer for organisert ferdsel. Generelt mener vi det er grunn til å skille mellom organisert ferdsel langs merkede ruter i hyttenes åpningstid og annen organisert ferdsel. For øvrig vises det til høringsuttalelse av 4. juni.

Tiltak 20: Ferdelsrelaterte informasjons- og veiledningstiltak
Vi mener det er et betydelig potensial i å utvikle gode kommunikasjonstiltak. Dette er også et kostnadseffektivt virkemiddel og i tråd med prinsippet i stortingsmeldingen om minst mulig inngripende tiltak. Derfor bør dette arbeidet styrkes.

Et av hovedfunnene i en nylig avgitt doktorgrad¹ understreker viktigheten av å samarbeide med forvaltning og lokale aktører for å utvikle praktiske og effektive løsninger, og det fremheves at nøye gjennomtenkte og stedstilpassede kommunikasjonstiltak har betydelig potensial for å fremme miljøvennlig atferd.

¹ (Selvik (2025). Fostering pro-environmental behavior through communication: managing outdoor recreation in national park settings

DNT med medlemsforeninger har både kompetanse og ressurser til å drive omfattende informasjons- og veiledningsarbeid, og den muligheten vil vi bruke til å fremme villreinvennlig ferdsel. Det er god grunn til å tro at utstrakt bruk av veiledning gjennom personlig kontakt fra turledere og hyttevertskap har stor effekt. Samtidig kan DNT bidra med kommunikasjon på viktige digitale flater.

Når det gjelder ulike forbud og begrensninger på ulike former for friluftslivsaktivitet, bør det følges opp med informasjon om alternative muligheter (sykling, telting m.m.). Erfaringsmessig er det lettere å overholde og skape aksept for forbud hvis kommunikasjonen rundt alternativene er god. Informasjon om regler for sykling er generelt veldig lite tilgjengelig, spesielt for Hardangervidda. Vi etterspør mer informasjon om dette, både i digitale kanaler og fysisk.

For øvrig vises det til høringsuttalelse av 4. juni.

Tiltak 21: Kanalisering av ferdsel gjennom sti- og løypeplaner

Viser til høringsuttalelse av 4. juni. Når det gjelder den parallelle høringen av ny sti- og løypeplan for Hardangervidda oppfordrer departementet til «*at slutføringen av denne prosessen ser hen til den endelige tiltaksplanen Hardangervidda villreinområde som skal vedtas.*» Dette er en sentral føring som vi støtter og som vil bidra til forutsigbare rammer i vårt arbeid med å gjennomføre tiltak. Vi viser for øvrig til egne innspill til sti- og løypeplanen fra DNT sentralt og medlemsforeninger.

Tiltak 22 (H.vidda), 13 (Setesdal m.m) Norsk standard for guider

Viser til høringsuttalelse av 4. juni.

Geografiske tiltakspakker

Tiltak 32 (H.vidda) Tidsavgrense kvisting av løyper og åpningstider på turisthytter

Departementet foreslår kvisting i påsken og en uke ekstra. Det hevdes at åpningstid i påskeuken og en uke ekstra vil gi nødvendig omsetning for å sikre drift av de betjente hyttene. Vi stiller spørsmål ved grunnlaget for beskrivelsen av økonomien på betjente hytter i vintersesongen. Det er et betydelig arbeid å åpne hyttene på vinteren og besøket avhenger av været. Flere foreninger med betjente hytter påpeker at forslag til åpningstider ikke vil være økonomisk forsvarlig. Her er det variasjon med hensyn til drift, beliggenhet m.m., men flere hytter har allerede marginale besøkstall og vil med ytterligere begrensede åpningstider øke risikoen for å måtte stenge tilbudet på vinteren/hele året.

Vi foreslår åpningstid i påsken pluss 14 dager for alle aktuelle hytter unntatt basehyttene Mogen og Solheimstulen som kan ha mer fleksible åpningstider. De 14 dagene plasseres før eller etter påske avhengig av når påsken faller.

Når det gjelder kvisting vil vi bemerke at en må ta hensyn til været, noe som påpekes i forslag til sti- og løypeplan. Været er en viktig faktor i det praktiske arbeidet i fjellet og foreningene trenger nok tid til å ta inn og sette ut kvist. Med klimaendringer forventes dette å bli mer utfordrende. Vi mener derfor det bør være rom for å utvide rammene for arbeidet ved behov.

Tiltak 37 (H.vidda) Markedsføring av tilbud til turister. DNT markedsfører ferdsel langs ruter og til turisthytter som ligger utenfor området som prioriteres for villreinen.

Forslaget forutsetter omlegging av hovedrutene både sommer og vinter. Dette er pt. ikke avklart og vil måtte sees i sammenheng med andre tiltak. Videre er det uklart hva som ligger i begrepet markedsføring. Generelt mener DNT at det må være anledning til å markedsføre vårt tilbud når hyttene er åpne og i tråd med løyper som er fastsatt i tiltaksplanen.

Det må også påpekes at en rekke andre aktører markedsfører det naturbaserte reiselivet i villreinfjellet, en problemstilling som i svært liten grad er adressert i tiltaksplanene. Vi mener nasjonale myndigheter må ta initiativ til å sette i gang et systematisk arbeid for å bidra til økt kunnskap og mer ansvarlig markedsføring blant alle aktører som driver aktivitet i sårbare naturområder.

Tiltak 46: Sonering av ferdsel i kalvingsområder i Vinje kommune

DNT har forståelse for at det i særlige tilfeller kan være behov for tidsbegrensede ferdselsrestriksjoner i et avgrenset område. Slike reguleringer må være begrunnet ut fra særlige hensyn til villrein, og det må legges til grunn at det ikke er mulig å oppnå tilsvarende effekt med mildere virkemidler. Slike forbud må også følges opp med god informasjon, både fysisk og digitalt.

Tiltak 52: Regulere telting i flaskehals

Forslaget om teltforbud utfordrer allemannsretten, men vi har forståelse for at det likevel kan være et aktuelt tiltak. Som under tiltak 46, vil vi presisere at tiltak må være begrunnet ut fra særlige hensyn, og at ikke det ikke er mulig å oppnå tilsvarende effekt med andre virkemidler. Også her vil det være et stort behov for informasjon, både om restriksjoner, eventuelle sanksjoner og ikke minst om alternative muligheter for telting (ref. innspill til tiltak 20). Sikkerhetsperspektivet må også vurderes for f.eks. padlere dersom det ikke er mulighet for å søke ly på land ved behov.

Generelt om regulering av tilkomst på veier

Mange veier som fører til/inn i villreinområder, er foreslått regulert. Vi har forståelse for behovet for å ivareta hensyn til de med bruksrettigheter, men generelt mener vi at reguleringer må bidra til å redusere total ferdsel, både tilreisende og lokal bruk, og at det er konsekvensen av ferdselen som må vurderes, ikke hvem det er som ferdes. Vi er generelt bekymret for at tiltak som har store unntak for lokale utfordrer planenes legitimitet og kan virke konfliktskapende.

Evaluerings og oppfølging

DNT støtter forslag til tiltak for å evaluere og eventuelt revidere tiltaksplanene. Økt innsats for overvåking og evaluering er avgjørende for å lære av gjennomførte tiltak, for et oppdatert kunnskapsgrunnlag og for å styre utviklingen mot målene. Vi gjør nå flere omfattende endringer i vårt hytte- og rutenett og er opptatt av at disse tiltakene følges opp med tilstrekkelig overvåking.

Vi har imidlertid lite innsikt i hva som evalueres og hvordan. Siden mange av tiltakene berører oss, er det ønskelig å delta i prosesser/grupper som skal foreta vurderinger. Det er viktig at overvåking og evaluering dekker det som etterspørres fra flere hold.

For øvrig vises det til høringsinnspill av 4. juni.

Finansiering og avbøtende tiltak

DNT viser til Stortingets anmodningsvedtak 785 ifm. behandlingen av villreinmeldingen (Innst. 374 S (2023–2024)) hvor *“Stortinget ber regjeringa sikre gode avbøtande tiltak for frivillig sektor i dei tilfelle merkte stiar eller turisthytter må leggjast ned eller flyttast.”*

Vi er glade for at regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2026 legger opp til en ny tilskuddsordning (kap 1420, post 80) for å fremme villreinvennlig ferdsel. Vi mener bevilgningen på 7 millioner kroner ikke er tilstrekkelig, også sett sammen med bevilgningen på 13 millioner over post 31, tiltak for villrein som skal dekke statlige utgifter i og rundt villreinområder. Omlegging av rutenettet og tilpasninger til mer villreinvennlig ferdsel er et langsiktig arbeid som vil kreve støtte i flere år. Vi håper derfor at tilskuddsordningen styrkes og videreføres.

Tiltakene som våre medlemsforeninger i de berørte områdene nå vil gjennomføre, vil beløpe seg til flere titalls millioner. For å kunne gjennomføre dette forutsettes det naturlig nok at tiltakene er fullfinansiert. Eksempelvis er et estimat for tiltak som berører DNT direkte i Setesdal-Ryfylke, basert på regjeringens forslag, beregnet til nærmere 65 millioner kroner. Det inkluderer kostnader ved nedlegging/flytting av turisthytter og etablering av erstatningshytter. I tillegg kommer engangskostnader knyttet til tiltak i bla. Rondane, Snøhetta og Hardangervidda, samt økonomiske tap som følge av nedlegging/begrensninger i virksomhet, i tråd med tildelingskriterier for posten.

DNT mener regjeringen gjennom statsbudsjettet må bidra til at endringer i DNTs hytte- og rutenett kan gjennomføres så raskt som mulig der hvor det ligger til rette for det, og samtidig legge til rette for gjennomføring av tiltak i årene som kommer.

DNT ønsker å bidra til å bedre tilstanden for villrein, i et helhetlig og balansert samspill med andre parter. Vi håper våre innspill kan komme til nytte og ønsker departementet lykke til i arbeidet med å ferdigstille tiltaksplanene!

Med vennlig hilsen

Inger Lise Blyverket
Generalsekretær

Ingeborg Wessel Finstad
Seksjonsleder natur og bærekraft

Elektronisk godkjent signatur